

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 719

van **YVES BUYSSE**

datum: 15 juli 2022

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Duaal leren in het secundair onderwijs - Aanbod in West-Vlaamse scholen

De Vlaamse Regering is een sterk engagement aangegaan inzake het instellen en promoten van opleidingen in het stelsel van duaal leren. Onder de vorige minister van Onderwijs Hilde Crevits werd de aanzet gegeven voor duaal leren in Vlaanderen. De ambitie was om hiermee een kwaliteitsvolle leerweg uit te bouwen waar jongeren met volle overtuiging en goesting voor kiezen. Van schooljaar 2016-2017 tot en met schooljaar 2018-2019 werd er gewerkt met proefprojecten. Ongeveer 200 scholen en centra experimenteerden hierin met het concept van duaal leren. Sedert 1 september 2019 is het in principe mogelijk om duaal leren te volgen bij elke onderwijsverstrekker, voor een selectie van opleidingen in zowel het beroepssecundair onderwijs (bso), het technisch secundair onderwijs (tso), het buitengewoon secundair onderwijs (buso) als via de Syntra's.

Dit beleid wordt deze legislatuur voortgezet. In de beleidsnota Onderwijs van de huidige minister van Onderwijs werd het volgende voornemen ingeschreven bij doelstelling 1.8 'De kwaliteit van de uitstroom van het secundair onderwijs versterken': "Ik zet, samen met mijn collega bevoegd voor Werk, verder in op het duaal leren als volwaardige leerweg. Ik stimuleer daarbij zowel het onderwijsveld als de bedrijven om elkaar hierin maximaal tegemoet te komen en dit vanuit een wederzijds belang. Ik breid het duale aanbod in het secundair onderwijs versneld uit naar meer richtingen met een dubbele finaliteit (doorstroom/arbeidsmarkt) en doorstroomfinaliteit TSO." Ondertussen werd het stelsel van duaal leren ook decretaal ingevoerd in het volwassenenonderwijs en zijn er ook voorbereidingen aan de gang om dit verder uit te breiden naar het hoger onderwijs.

Doch uit cijfers die in februari 2022 in de media werden belicht, blijkt dat duaal leren in het secundair onderwijs momenteel nog niet zo populair is bij leerlingen (en hun ouders). Natuurlijk, om voldoende leerlingen te kunnen aantrekken voor duaal leren, moet er ook een voldoende en gedifferentieerd aanbod zijn in onze scholen dat inspeelt op zowel de (economische) noden van werknemers als op de interesses en capaciteiten van onze leerlingen. Toenmalig SERV-voorzitter Ann Vermorgen stelde vorig jaar stellig dat door in een sterk aanbod te voorzien en af te stemmen op de regionale economie we nog meer leerlingen kunnen aantrekken voor duaal leren (SERV: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen).

Desalniettemin is het inrichten van duale opleidingen voor veel scholen en werkgevers niet altijd interessant. Een belangrijk pijnpunt is dat sinds 1 september 2021 de effectieve realisatie van een voltijds engagement van 28 uur per week voor een leerling de norm is. Elke onderwijsinstelling heeft dus de opdracht om voor alle leerlingen te streven naar een maximaal voltijdse invulling. Maar daar zijn in de praktijk natuurlijk extra handen voor

nodig. In deze onderwijssegmenten zitten soms ook leerlingen met een lage SES-achtergrond of met een moeilijker thuissituatie (SES: sociaal-economische status). Om hen optimaal te begeleiden, zijn tijd én individuele omkadering cruciaal, maar die is er niet in duaal leren vaak niet in tegenstelling tot in het uitdovende stelsel van Leren en Werken. Soms is er ook een probleem van continuïteit in het aanbod. Zo kunnen bepaalde duale opleidingen enkel in de derde graad worden geprogrammeerd, waardoor leerlingen in de tweede graad in afwachting een andere (duale) opleiding moeten volgen die hen veel minder interesseert of minder bij hen past.

Het aanbod inzake opleidingen in duaal leren lijkt dan ook nog eens erg dispersief verspreid te zijn over Vlaanderen. In de ene regio of provincie is er dan ook opvallend meer aanbod dan in de andere. In de zomer van 2019 berichtten het Belang van Limburg en Voka Limburg nog over het feit dat in Limburg er de helft minder opleidingen duaal leren zijn dan in de meeste andere provincies. In de door hen verspreide cijfers bleek dat de provincie West-Vlaanderen de beste leerling van de klas was met 239 opleidingen duaal leren, terwijl Limburg (dat eveneens een grensprovincie is) er toen slechts 110 had.

1. Graag had ik een overzicht gekregen per schooljaar van het aantal geprogrammeerde duale opleidingen in het secundair onderwijs in de provincie West-Vlaanderen, dit vanaf het schooljaar 2016-2017 tot en met het recentste schooljaar waarvoor er cijfers beschikbaar zijn.
2. Hoe verhouden deze aantallen zich tot deze van de vier andere Vlaamse provincies en het Nederlandstalig onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest?
3. Kan de minister ook een verdere opdeling geven van het jaarlijks aantal geprogrammeerde duale opleidingen in West-Vlaanderen naargelang de desbetreffende graad en naargelang de desbetreffende onderwijsvorm, namelijk beroepssecundair onderwijs, technisch secundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs en Syntra?
4. Welke sectoren kennen hierbij het grootste aanbod in deze provincie? Met andere woorden voor welke sectoren zijn er in West-Vlaanderen het meeste duale opleidingen?
5. Voor welke sectoren is er momenteel in het aanbod nog een relatief groot tekort in het aandeel duale opleidingen in West-Vlaanderen ten opzichte van de vraag van de werkgevers/het bedrijfsleven in de provincie?
6. Spelen er, naast de in de inleiding besproken algemene hinderpalen voor scholen om opleidingen duaal leren in te richten, hier ook meer contextgebonden hinderpalen voor de provincie West-Vlaanderen? Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan de grotere verspreiding van bedrijven over de provincie, het beperktere aanbod van het openbaar vervoer waardoor werkplekken soms minder goed bereikbaar zijn, intraprovinciale verschillen inzake de economische noden, grotere nood aan laaggeschoolden binnen de maakindustrie waar duaal leren zich minder toe zou lenen, grensarbeiders die vooral Frans spreken wat voor leerlingen zonder talenknobbel minder evident zou zijn, het feit dat arbeidsplekken in de toeristische sector en de horeca erg seizoens- en soms weersgebonden zijn en dus minder werkurenstabiliteit kennen,... Hoe schat de minister dit in? Welke signalen ontvangt hij ter zake?

7. Worden er voor het schooljaar 2022-2023 nieuwe opleidingen duaal leren ingericht in West-Vlaamse scholen? Zo ja, om hoeveel opleidingen gaat het dan en in welke graden en onderwijsvormen situeren deze zich?
8. Bij de inrichting van opleidingen duaal leren is het zoals vermeld belangrijk voor scholen om de studierichtingen doordacht te selecteren in samenspraak met de sectoren en afhankelijk van het aantal beschikbare werkplekken in de regio. Dat betekent concreet dat in bepaalde regio's een overaanbod aan dezelfde opleiding wordt tegengegaan, wat de versnippering van mensen en middelen minimaliseert. Scholen kunnen zich dan verder specialiseren ten gunste van de opleidingen. De vraag is echter in hoeverre scholen hiertoe voldoende capaciteiten en knowhow hebben en hoe we hen daarin beter kunnen begeleiden.
 - a) Hoe schat de minister deze situatie in binnen de educatieve en sociaaleconomische context van de provincie West-Vlaanderen?
 - b) Zijn er hieromtrent al waarschuwendende signalen geweest van controlerende/toeziende instanties zoals de Onderwijsinspectie, de Vlaamse Sociale Inspectie en/of het Partnerschap Duaal Leren voor (bepaalde) West-Vlaamse scholen?
9. Welke concrete acties of projecten onderneemt de Vlaamse Regering (samen met andere partners) om de vraag van werkgevers en het aanbod aan duale opleidingen in West-Vlaamse scholen beter op elkaar af te stemmen en zo ook een meer kwaliteitsvol en aantrekkelijk aanbod te realiseren?
 - a) Welke lokale, regionale dan wel Vlaanderenbrede partners zijn hierbij betrokken?
 - b) Zijn er al evaluaties gebeurd van deze projecten? Zo niet, worden deze gepland en voor wanneer?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Ben Weyts (719), Jo Brouns (811)

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 719 van 15 juli 2022

van **YVES BUYSSE**

1-3. Ik verwijs naar de applicatie Dataloep. Op een gebruiksvriendelijke wijze stelt de Vlaamse volksvertegenwoordiger haar antwoorden op maat samen. Per onderwijstype kunnen de opleidingen/studierichtingen per onderwijsvorm en graad worden opgevraagd. Er is verder ook een mogelijkheid om te selecteren op provincie. De provincie kan verwijzen naar de hoofdzetel of de vestigingsplaats van de school of naar de woonplaats van de leerling.

4.

Sector	Aantal goedgekeurde erkenningen voor duale opleidingen voor de sector in Oost- Vlaanderen	Aantal duale opleidingen waarvoor er in de sector in Oost-Vlaanderen goedgekeurde erkenningen zijn
Bouw	667	46
Horeca	448	15
Groene sectoren	228	9
Social profit	201	28
Houtsectoren	169	20
Haartooi - fitness - schoonheidszorgen	167	3
Autosector en aanverwante sectoren	165	20
Technologische industrie	151	19
Handel - Zelfstandige kleinhandel	142	15
Elektriciens: installatie en distributie	136	16
Handel - Detailhandel	121	6
Lokale besturen	104	18
Handel - Voedingshandel	101	9
Overige	87	31
Voedingsindustrie	85	14
Grafische sector en Papier- en kartonbewerkende sector	16	7
Kleding en Confectie	12	6
Transport, logistiek en grondafhandeling op luchthavens	10	7
Openbare besturen	7	6
Binnenvaart	7	2
Vermakelijkheden	5	3

Chemie, kunststoffen en life sciences	5	4
Textiel	5	5
Eindtotaal	3039	111

5. De verschillende regio's in West-Vlaanderen (indeling volgende de overlegfora: Brugge, Oostende, Westhoek, Midden-West-Vlaanderen, Zuid-West-Vlaanderen) geven een ander beeld.

Brugge:

Er zijn voor een aantal opleidingen een aantal erkende werkplekken, maar geen inschrijvingen in de regio. Dit geldt bijvoorbeeld voor opleidingen uit binnenvaart, de voeding en horeca, bouw en hout, elektro, autosector en de groensector duaal.

Daarnaast zijn er opleidingen met een relatief groot aantal werkplekken, maar weinig inschrijvingen in de regio. Dit is zo in de social profit en dit geldt eveneens voor de opleidingen logistiek duaal, groenaanleg- en beheer duaal en lassen-constructie duaal.

In de kappersector zijn er ook veel werkplekken, maar daar staan ook relatief veel inschrijvingen tegenover. Hetzelfde beeld is er voor de elektrische installaties duaal.

Oostende:

In de regio Oostende zijn er eveneens voor een aantal opleidingen een aanzienlijk aantal erkende werkplekken zonder inschrijvingen in de regio. Het gaat onder andere om een aantal opleidingen uit de bouw, social profit, auto en metaal en slagerij.

Opleidingen met relatief veel werkplekken en weinig inschrijvingen zitten in volgende sectoren: elektro, kapper, social profit, bouw en de autosector.

Er is maar één opleiding (medewerker (banket-)bakkerij) met inschrijvingen, maar zonder erkende werkplekken.

Midden-West-Vlaanderen:

Voor heel wat opleidingen zijn er een relatief groot aantal erkende leerwerkplekken doch geen inschrijvingen. Dat komt meestal omdat er in de regio geen opleidingsverstrekker gevestigd is. Het gaat met name om opleidingen in de voedingssector, in de logistieke sector, in de metaalsector en in de elektrosector.

Vooral in de elektrosector en de metaalsector zijn er veel leerwerkplekken maar een kleiner aantal overeenkomsten. Deze tendens zien we ook terug in de groensector.

Voor de opleidingen in de haarzorg zijn de inschrijvingen en de overeenkomsten in evenwicht maar is er toch een zeer groot aantal leerwerkplekken. Ook in de zorgsector zijn inschrijvingen en overeenkomsten in balans maar is er een groter aanbod aan leerwerkplekken

Zuid-West-Vlaanderen:

In Zuid-West-Vlaanderen zijn de meeste opleidingen in evenwicht wat betreft het aantal inschrijvingen en het aantal overeenkomsten.

Een andere vaststelling is dat voor de derde graadsopleiding lassen-constructie duaal geen inschrijvingen zijn, maar wel voor het specialisatiejaar lasser-monteerder duaal. Een vergelijkbare situatie is te zien bij de derde graadsopleiding bso groenaanleg en -beheer duaal die geen inschrijvingen kent, maar voor het specialisatiejaar bso tuinaanlegger-groenbeheerder duaal er wel heel wat inschrijvingen (en overeenkomsten en leerwerkplekken) zijn.

In haarzorg zijn er heel wat leerwerkplekken doch slechts een miniem aantal inschrijvingen in de duale richtingen haarverzorging duaal en kapper/stylist duaal. Er is wel een groter aantal overeenkomsten te constateren voor haarverzorging duaal wat wil zeggen dat deze leerlingen in een ander gebied een leerwerkplek aangenomen hebben. Aan leerwerkplekken is er geen gebrek.

In de autosector zijn er heel wat inschrijvingen als de duale en niet-duale opleidingen samengenomen worden. Het aantal overeenkomsten ligt zelfs lager dan het aantal inschrijvingen. Het aantal leerwerkplekken ligt in de buurt van het aantal inschrijvingen.

Voor de groensector is het volgende vast te stellen; er is één opleidingsaanbieder met over de jaren heen een zeer wisselend aantal leerlingen in alle duale opleidingen. Het vinden van een leerwerkplek vormt echter op geen enkel moment een probleem.

Vergelijkbaar met de situatie in de Westhoek is het beeld rond de haarzorg; grote concurrentie van de niet-duale opleiding met weinig inschrijvingen in de opleidingen kapper/stylist duaal en haarverzorging duaal. Voor deze laatste is er wel een groter aantal overeenkomsten maar nog steeds geen probleem aangezien het aantal werkplekken zeer hoog ligt.

Westhoek:

In de regio Westhoek is het opvallend dat er een groot evenwicht is tussen het aantal inschrijvingen en het aantal overeenkomsten maar met de bemerking dat het aantal leerwerkplekken bijna steeds beduidend hoger is. Dit is zo voor de opleidingen in de elektrosector, de zorgsector, de metaalsector, logistiek duaal, medewerker groen- en tuinbeheer duaal, interieurbouwer duaal en ruwbouw duaal.

In haarzorg zijn er heel wat leerwerkplekken in deze regio. Er wordt echter enkel de opleiding haarverzorging duaal aangeboden en geen enkele andere opleiding in deze sector.

Voor de opleiding slagerij duaal doet zich ook hier (net als in vele regio's) het bekende beeld voor; zeer veel leerwerkplekken doch slechts één overeenkomst en geen opleidingsaanbieder.

In de autosector is er een opleidingsaanbod maar zijn er geen of weinig inschrijvingen. In de horecasector is er eveneens een aanbod maar slechts zeer weinig inschrijvingen en overeenkomsten in de duale opleiding.

Voor de opleiding groenaanleg en -beheer duaal en tuinaanlegger-groenbeheerder duaal is er een opleidingsaanbod doch geen inschrijvingen. Het aantal leerwerkplekken ligt nochtans hoog. Er kan wel een groot aantal inschrijvingen genoteerd worden in de opleidingen tuinaanlegger/groenbeheerder en medewerker groen- en tuinbeheer in de opleidingen binnen leren en werken.

In de opleiding ruwbouw duaal is er een opleidingsaanbod van 2 scholen maar is het aantal inschrijvingen zeer laag, het aantal overeenkomsten idem dito en het aantal leerwerkplekken zeer hoog.

6. Bij bepaalde sectoren zoals chemie, zeevaart en textiel zijn de activiteiten en de ondernemingen niet Vlaanderenbreed verspreid, maar terug te vinden in specifieke regio's. Gezien er buiten deze regio's geen ondernemingen te vinden zijn, is het aanbieden van verwante duale opleidingen niet zinvol. Maar voor de meeste duale structuuronderdelen zijn er Vlaanderenbreed voldoende ondernemingen en dus potentiële leerwerkplekken. Specifiek voor West-Vlaanderen is er natuurlijk op te merken dat in de regio Westhoek de afstanden voor leerlingen wel degelijk een rol

kunnen spelen. Daarnaast is er ook de volledige kustregio waar scholen niet 360° rondom kunnen recrutereren naar leerlingen of werkplekken toe. Specifiek voor de provincie zijn er nog altijd de textielondernemingen, maar er zijn (quasi) geen inschrijvingen.

VDAB maakt deel uit van de overlegfora en rapporteert in verschillende overlegfora over de werkgelegenheid, arbeidscontext, ... in de regio.

7. Op dit moment is het niet mogelijk om een overzicht te geven van de nieuwe opleidingen duaal leren die worden ingericht door de scholen voor het schooljaar 2022-2023. De beschikbare gegevens zijn nog niet volledig.

8-9. In elke Vlaamse provincie werd er bij de implementatie van het duaal leren voorzien in een overlegforum. Het provinciaal overlegforum heeft als decretale opdracht o.a. de afstemming over het opleidingsaanbod, wat eveneens wordt meegenomen als programmatiecriteria. Dit forum kent een brede samenstelling, waaronder eveneens een vertegenwoordiging van de lokale sociale partners, alsook VDAB, naast de verschillende aanbieders van het duaal leren. De afvaardiging van de arbeidsmarktpartners biedt bijkomende garanties tot een afstemming van het opleidingsaanbod op lokale arbeidsmarktnoden, en kan voorzien in de meest actuele informatie over de lokale arbeidscontext. De wijze waarop de afstemming binnen de overlegfora verloopt, is de autonomie van elk individueel overlegforum, maar er zijn bv. afspraken over het inschakelen van de VDAB die ter voorbereiding van de afstemming van het aanbod in de overlegfora een infosessie geeft met relevante arbeidsmarktinfo vanuit de regio's. We ontvingen nog geen waarschuwendende signalen voor (bepaalde) scholen, of de provinciale werking in het algemeen.

De administratie organiseerde in het voorjaar van 2021 en 2022 een overlegmoment tussen de overlegfora en de sectoren met een Sectoraal Partnerschap Duaal Leren. In het kader hiervan werden de overlegfora en sectoren schriftelijk bevraagd naar hun bevindingen met betrekking tot het programmatieproces en kregen ze de mogelijkheid verbeterpunten te formuleren.

Een aantal van de verbeterpunten werden reeds mee opgenomen, bijv. afstemming over de timing van het programmatieproces in overleg met de verschillende voorzitters van de overlegfora, het voorzien van een infosessie met relevante arbeidsmarktinfo door de VDAB op verschillende overlegfora in het voorjaar voorafgaand aan de indiening van nieuwe dossiers, het vroeger betrekken van de sectoren en overlegfora bij het formuleren van knelpunten/opportunities. Deze werking wordt nog verder geëvalueerd en er wordt onderzocht waar in het proces nog verbetermogelijkheden zijn.